

*g. Kmetič*



# SPORED

## sinfoničnega koncerta

pomnoženega orkestra kraljevega  
Narodnega gledališča v Ljubljani

dne 15. aprila 1920.



- 1. *L. van Beethoven*: Uvertura št. 3 k operi „Leonora“, op. 72;
- 2. *J. Massenet*: Scenes Alsaciennes, suite za orkester:
  - a) Dimanche Matin,
  - b) Au Cabaret,
  - c) Sous les Tilleuls,
  - d) Dimanche Soir;
- 3. *L. M. Škerjanc*: a) Počitek pod goro, }  
 b) Jesenska pesem, } Pesmi, poje gđc.  
 c) Vizija, } Thierrijeva s spremljevanjem orkestra.



- 4. *E. Grieg*: Norveški plesi, op. 35:
  - a) št. 2. Allegro tranquillo e grazioso,
  - b) št. 4. Allegro molto;
- 5. *A. Dvořak*: Slovanski ples št. 1.

==== Kratek odmor. ====

- 6. *P. I. Čajkovskij*: Sinfonija št. 5, op. 64:
  - a) Andante, allegro con anima,
  - b) Andante cantabile con alcuna licenza,
  - c) Valse-allegro moderato,
  - d) Finale, andante maestoso-allegro vivace.



Cena 2 kroni.

Cena 2 kroni.

## Nekaj opomb k skladbam:

**L. van Beethoven**, rojen 17. decembra 1770 v Bonnu, umrl 26. marca 1827 na Dunaju. Uvertura k „Leonorini“ št. 3 je op. 72, imenujejo jo tudi „velika Leonorina uvertura.“ Edina opera, katero je uglasbil veliki B. je Fidelio, izprva z naslovom Leonora. K tej operi je spisal štiri uverture, izmed katerih tvori vsaka za se umotvor. Danes izvajano, je uglasbil l. 1806, Rihard Wagner pravi o njej: To delo ni več uvertura, temveč sama na sebi največja drama. V uverturi sami slika B., kako hoče da bodi razumevana Leonora. Dramatično dejanje opernega besedila je samo slab posnetek, tako pravi neki kritik drame, katero doživljamo v uverturi. V nedosežni instrumentaciji nas vede skladatelj do peripetije; že slutimo pogin junakinje, ko se naenkrat oddaleč (sullascena) oglasi rešilni rog, kateremu sledi v orkestru neskončna radost.

**Massenet Jules E. F.**, rojen 12. maja 1842 v Montaudu pri St. Etienne (Loire), umrl 13. avgusta 1912 v Parizu, je obiskoval konservatorij v Parizu, kjer so mu bili Laurent, Bazin, Thomas, Reber in Savard kot učitelji. Leta 1878. je postal na istem zavodu profesor kompozicije. Uglasbil je več oper, uvertur, 7 orkestrskih suit idr. Scenes Alsaciennes je njegova 7. suita, uglasbena l. 1878.

Prva slika nam opisuje jutranjo razpoloženje na deželi, pobožno molitev v cerkvi in veselo vrvenje pred cerkvijo.

Druga slika je kabaret, splošna veselost in ples.

Tretja slika nam predstavlja ljubezensko sceno na vrtu. Spev klarineta nam predstavlja ljubljenco, medtem ko nam predstavlja čelo odgovore ljubljenca. Ves ljubezenski spev spremlja blagoslov neba.

Četrta slika nam opisuje vojaško paradu.

**L. M. Škerjanc**, rojen 17. decembra 1900 v Gradcu, študiral je v Ljubljani; učitelji glasbe so mu bili: Ravnik, Premrl, Dana Kobler-Golijeva in Chlumecka. Star komaj 13 let, je že delal prve poskuse v kompoziciji. Poleg drugih glasbenih del, je ustvaril tudi krasen godalni kvartet v modernem slogu.

### Počitek pod goro:

Davno, davno ptički že so odleteli,

V daljo vsi oblaki tihi so skopneli,

Jaz le in ta gora še ostala sva,

Kakor da nikdar se ne nagledava.

### Jesenska pesem:

Tak tiho vetrič gre, tak svetlo je polje,

Med velim listjem polnoč daljna vzdise,

Gavrana goni strah med znane hiše,

O kje si zdaj, o kje?

Te sploh še vzro oči ah v dan

Prostran, v to dolgo noč

Bol mojih želj ihti.

## Vizija:

S temne samote, večernih senc,  
Se je prikazal Tvoj beli obraz,  
Kakor spomin na veselo pomlad,  
Dušica, jaz nanjo mislim tak rad.  
Svetlo plamteče iz temne noči  
So me pogledale Tvoje oči  
Kakor meglice od rožnega polja  
So se ovili krog Tvoje glave  
Zlati, nakodrani mehki lasje.  
Jaz sem pozabil na svoje gorje.

Grieg, E. Hagerup, rojen 15. junija 1843 v Bergenu na Norveškem, kjer je 4. septembra umrl. Od l. 1858 — 1863 je obiskoval konservatorij v Leipzigu, kjer so mu bili Moscheles, Hauptman, Richter in Reinecke učitelji. Pozneje je bival deloma v Kopenhagnu deloma pa v Christianiji. On je prvi, kateri je glasbeno-umetniško obdelal norveško narodno pesem. V njega delih se blišči lirično srce in sploh vsa narava norveškega ljudstva, odlikujejo se po originalnosti in bogati poeziji.

Dvořák Anton, spada s svojim velikanskim talentom v prvo vrsto glasbenikov zadnjega časa. Rojen 8. septembra 1841 v Milevskem pri Pragi, umrl 1. maja 1904 v Pragi. Prvo glasbeno izobrazbo si je pridobil na praški orglarski šoli. Potem je postal violist Nar. gledališča v Pragi. Zamogel se je le borno preživljati, dokler ni z neko himno za zbor in orkester ter s svojo Stabat Mater vzbudil splošne pozornosti. Dobil je državno podporo. Tedaj pa se je začelo njegovo plodonosno delovanje na glasbenem polju. Glavna moč njegovih del leži v bogati iznajdljivosti in v močni ter originalni ritmiki. Toplo srce bije v njegovih akordih, zato tudi ne bodo nikdar izzveneli.

Čajkovskij Peter Iljič, rojen 7. maja 1840 v Votkinsku (gubernija Vjatka), umrl 6. novembra 1893 v Petrogradu. Od 1863 — 65 je obiskoval konservatorij v Petrogradu, leto pozneje pa je bil poklican na isti zavod za učitelja, kjer je deloval 11 let. Potem pa se je posvetil izključno le kompoziciji. Č. je bil prava lirično navdahnjena natura, poleg tega pa dober Rus. Zato dobimo v njegovih delih v najfinejši spojitvi poleg momentov največje nežnosti in razumnosti tudi one, prave polazijatske robotosti in podivjanosti. Peta simfonija je bila komponirana leta 1888 (op. 64).

I. stavek: Andante-allegro con anima.

Uvod simfonije je zložen v baladnem slogu ruskih narodnih pesmi, je težko-otožna pesem pripovedovalnega značaja. Pesante e sempre tenute se začena uvodna tema simfonije v klarinetih, spremljana z nizkimi godali ter preide polagoma v  $\frac{6}{8}$  takt Allegro con anima, kjer začenjajo glavno temo prvega stavka klarineti in fagoti v oktavah. Živahnost v izpeljavi in prepletanju motivov se prične, izraz se vedno bolj stopnjuje in začne se v celem mogočnem orkestru boj med glavno temo ter iz nje vzetim, trdo in grozeče nastopajočim ostroritmičnim motivom, kateri spada v svojem postopanju kakor udarci težkega meča. Moč raste, boj postaja vedno silnejši in strastnejši, sedaj prevladuje prvi, potem zopet drugi motiv, vedno močnejše padajo udarci drugega motiva, medtem, ko ga hočejo uničiti mogočne pozavne z glavno temo. V največji razburjenosti zadoni naenkrat v rogovih

glavna melodija, takt pozneje podprta v violinah in lesenih trobilih. Glavna misel zmaguje in se ponosno stopnjuje. Vsi motivi preidejo potem v mil, zdihujoč spev godalnega kvarteta. Še enkrat se oglasi v stopnjevanem izrazu spev celega orkestra v mogočnem crescendo, ob fanfarah trobent preide v orgelnem tonu izpeljani stavek v tempo *Imo. fff.* Začne se iznova prekrasna slika mogočnega glasbenega boja. Glavna tema I. stavka zaori sedaj v D duru v pozavnah in rogovih, izzivalno kliče na boj, čez dva takta pa ji ravno tako samozavestno odgovarja trobenta; vsi motivi I. stavka nastopajo, se družijo, prepletavajo, bojujejo v harmonijah, barvah in značajih, sedaj nadvladuje ta, potem zopet drugi. Ta mojstrsko izpeljani stavek motivov v vseh oblikah, najlepše in najstrožje, obsolutne glasbene umetnosti, je vzor tehnike in veleduhovita slika muzikalne tragedije.

II. stavek. *Andante cantabile con alcuna licenza.*

Drugi stavek nas pelje v daleč se raztezajočo stepto, tako piše K. Bayer. Na bregu mogočne s trsjem obrasle, skoraj popolnoma stoječe reke sedeči, pošiljamo pogled v daljavo, kjer se v tiščeči poldanski vročini izgublja obrisi ter se ziblje cela ravan. V polsanjavnem stanju poslušamo glasove, katere nam vzbuja v srcu vsa ta veličastna, grobna tišina. Glavna misel tega stavka je elegična, z globoko otožnostjo napojena melodija. Glavno temo začenja I. rog, drugo pa predava oboa z nežnim, tolažilno milim izrazom, imitira jo pa zopet I. rog. Obe temi se polagoma silno razburite ter narastete do *fff.* Srednji del drugega stavka tvori tretja tema, katero začenja klarinet solo. Po kratki razpeljavi se začne nemirno tresenje v violinah; hrenenje se stopnjuje do največje strasti in sedaj zadoni glavna misel sinfonije na orgelnem tonu G mogočne tube, katera neizprosno razdene sladko in mehko sanjanje.

III. stavek. *Valse.*

Namesto običajnega Scherzo, je uvedel Č. v svoje sinfonije Rusom priljubljeni ples-valček. V prvem delu predstavlja ples, pozneje pa slika živahno vrvenje ljudstva na plesišču. Konec tega stavka pa zopet vsebuje glavno misel sinfonije.

IV. stavek. *Andante maestoso — Allegro vivace.*

Stavek se začenja z glavno temo sinfonije, sedaj v E duru. Druga tema se prične v značaju ruske narodne pesmi na orgelnem tonu G v E molu. V allabreve taktu so ponavlja in razširja, dokler ne nastopi oboa-solo z nežnejšo proti-temo, medtem ko jo spremljajo klarineti in fagoti v varijaciji prejšnje teme. Potem se stopnjure druga glavna, iz prve izpeljana spевна tema v violinah in čelih na orgelnem tonu E do največjega *fff.* Tretja glavna tema je sorodna glavni temi II. stavka. V razpeljanem stavku nastopajo vsi važnejši motivi, iz katerih se konečno vzdigne v E duru glavna misel sinfonije (ruska nar. epična pesem) naznanjajoč zmagoslavje.

